

Поетична збірка І. Франка «Зів'яле листя»

Михайло Коцюбинський писав: *«Людина, яка б вона сильна не була, не може жити самою боротьбою, самими громадськими інтересами. Трагізм особистого життя часто вплітається в терновий вінок життя народного. У Франка є прекрасна річ — лірична драма «Зів'яле листя». Се такі легкі, ніжні вірші, з такою широкою гамою почуттів і розуміння душі людської, що, читаючи їх, не знаєш, кому віддати перевагу: чи поетові-борцю, чи поетові-лірикові, “співцеві кохання і настроїв”».*

Збірка «Зів'яле листя» поєднує в собі різні історії, почуття та настрої — усе, що відчував і чим жив Іван Франко з 1886-го до 1896-го.

Упродовж 10 років він писав вірші про особисте й сокровенне, щоби згодом оприлюднити для всіх.

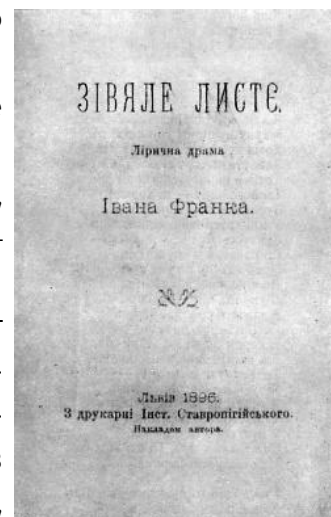
Збірка «Зів'яле листя» побачила світ 1896 року, маючи підзаголовок, здатний заінтригувати, — **«Лірична драма Івана Франка».**

Тож авторською передмовою до збірки поет цілком відмежовувався від свого ліричного героя, говорячи, що створення його (героя) навів йому «Щоденник» одного небіжчика-самогубця, котрий пішов із життя через нещасливе кохання, безнадійність, розпуку. Себто читачам пропонували вірші молодого чоловіка, що вчинив самогубство, а поет вирішив опублікувати весь цей песимізм тому, що він, можливо, схожий на ту віспу, яку лікують, ... щепленням самої віспи: *«Може, образ мук і горя хорої душі вздоровить деяку хору душу в нашій суспільності?».*

Передмову закінчив словами Гетевого героя з роману «Страждання молодого Вертера»: *«Будь мужньою людиною і не йди моїм слідом».*

У 1910 році, пускаючи у світ нове видання «Зів'ялого листя», Франко зняв запитання в кінці процитованого вище речення зізнанням, що вони, як і вся колишня передмова, були... фікцією, тобто вигадкою. Вірші належали перу Франка й мали автобіографічний характер.

«Тричі мені являлася любов, — зізнається І. Франко, — тричі в руці від раю ключ держала», і тричі поет утрачав надію на щастя.

Джерело: wikimedia

Не випадково збірка «Зів'яле листя» складається з **трьох частин** — жмутків, у кожній із яких — по 20 поезій. Alegоричний образ зів'ялого листа автор визначає як **«завмерлеє в серці кохання»**.

Перше велике кохання трапилось в юнацтві, коли Франко навчався в Дрогобицькій гімназії. Там він товаришував із Ярославом Рошкевичем, до котрого якимось навідався в гості. Відвідини вдалися: Франко закохався в сестру Ярослава — Ольгу.

Слово «обснгов» походить від слова «обснувати», тобто «обмотувати, обплітати, обплутувати чимось, наприклад, нитками».

Джерело: wikimedia

Ольга Рошкевич була освіченою. Разом з Іваном Франком збирала весільні пісні, саме їй він присвятив свою першу поетичну збірку «Баляди і розкази».

Усе йшло до шлюбу, батьки Ольги були «за», бо ж Франкові пророкували велике майбутнє за його розум та здібності. Проте Івана арештували за підозру в поширенні соціалістичних ідей на Галичині й це зламало не тільки його навчання, а й особисту долю.

Ольга під тиском батьків вийшла заміж за Володимира Озаркевича. Варто зауважити, що цей шлюб виявився щасливим.

Франко, дізнавшись про одруження Ольги, згодом напише їй у листі: *«... стративши Тебе, я втратив надію на любов чесної і розумної жінки, а притім такої, котра б могла зв'язати свою долю з моєю...»*

Після одруження Франко та Рошкевич ще довго спілкуватимуться листами, але між ними наростали непорозуміння. Коли після смерті чоловіка Ольга переїде до Львова, то унікатиме зустрічей з Іваном Яковичем.

Вона померла 1935 року. Перед смертю просила покласти в домовину листи від Франка, які часто читала на самотині. Хоч і говорила, що спалила давно, відмовившись віддати написане, коли готували книгу спогадів про Франка.

1883 року Франко знайомиться з полькою **Юзефою Дзвонковською** — збіднілою дворянкою, активною учасницею гуртка польських емігрантів у Станіславі (сучасному Івано-Франківську). Вона справляє на нього неабияке враження: вродлива, розумна, привітна й добра.

Франко просить руки Юзефи, проте отримує відмову. Юзефа пише листа, в якому пояснює: вона хвора на сухоти, розуміє, що швидко помре — і лише тому відкидає його пропозицію про шлюб.

Прожила Юзефа всього тридцять років, померла, за свідченням поета, від сухот, похована в Івано-Франківську.

Поезії другого «жмутка» багаті на художні паралелізми, антитези, образи-символи, їм властива пісенна ритміка, що зачаровує читача. Тож деякі тексти поезій покладено на музику.

Про кохання, яке найбільше вразило Франкове серце, можна дізнатися з його листа до вченого й поета Агатангела Кримського: *«Фатальне*

для мене було те, що, вже листуючись з моєю теперішньою жінкою, я здалеку пізнав одну панночку-польку і закохався в неї. От ся любов перемучила мене дальших 10 літ».

Джерело: wikimedia

Звали її **Целіна Журовська**, вона працювала на пошті у відділі листів і запитань. Кокетлива і вродлива, вона, здавалося, причарувала Франка.

Однак поет її не вразив: значно старший, рудий (а їй подобалися брюнети), не мав статків і високого походження. Трохи згодом Целіна виходить заміж за працівника суду Здіслава Зигмунтовського.

Очевидно, що збірка «Зів'яле листя» — це трагедія нерозділеного кохання. Три «жмутки» — три особисті історії й три етапи розвитку почуттів.

Перший «жмуток» — зародження кохання, радість і подив, чари любові й солодкий біль.

Другий «жмуток» — ліричний герой дивиться на образ коханої більш відсторонено; кохання в душі героя спалахує з новою силою, дарує віру, радість життя, але... ненадовго.

Третій «жмуток» — душевний біль від нерозділеності почуттів і марності існування, надії на щастя остаточно втрачені. Герой більше не знає, для чого жити.

Таким чином, тексти збірки наповнені глибоким психологізмом, автобіографічними елементами та філософічністю.

Практичні завдання

1. Обрати один із текстів збірки «Зів'яле листя» та створити музичний відеоряд до поезії.
2. Написати вільне есе на тему «Краще кохати самому чи щоб кохали тебе?»

Що додатково почитати й подивитися?

- Про трьох жінок у житті Івана Франка: образок Марії Струтинської.
URL: <https://cutt.ly/OVGB07p>.
- СЛОВА. ОНУКА. «Чого являєшся мені у сні?».
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=G1I0B8GhASA>.
- Віталій Козловський. «Знаєш».
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=vKWEnvaVEmY>.
- Христина Соловій. «Стежечка».
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=BLMT0qhr8kw>.